

STORTINGET

Innst. 641 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:194 S (2020–2021)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om trygg og barnevennlig transport og ren luft i byer og tettsteder

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen om at det i Nasjonal transportplan 2022–2033 blir prioritert å sikre barn og unges bevegelsesfrihet og helse foran biltrafikk. Regjeringen bes om å komme tilbake med nasjonale mål for å bedre barn og unges bevegelsesfrihet og foreslå en tiltakspakke for dette med blant annet trafiksikkerhetstiltak langs skoleveier, flere gang- og sykkelveier, bilfrie gater, torg og lekeområder, bedre og billigere kollektivtilbud til alle barn og unge og tiltak for redusert trafikk og luftforurensning i byer og tettsteder.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere den generelle fartsgrensen i byene fra 50 km/t til 30 km/t og til 20 km/t rundt skoler og barnehager.
3. Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal norm for bilfrie hjertesoner rundt alle barneskoler og barnehager innen 2023. Det innebærer at barn som blir kjørt, slippes av på markerte stoppe- og hentesteder utenfor sonen, slik at skolens og barnehagens umiddelbare nærområde blir tryggere for barnehagebarna og elevene som går eller sykler.
4. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til, utvikle og stimulere til ordninger med hent-meg-busser med utslippsfri transport for å møte reelle dør-til-dør transportbehov til rett tid og sy sammen optimale kjøreruter kontinuerlig. Tilbudet skal særlig innrettes mot transport til og fra fritidsaktiviteter for barn og unge.
5. Stortinget ber regjeringen utvide bymiljø- og byvekstavtalene til mellomstore byer samt opprette en egen ordning med bygdemiljøavtaler for distriktene. Byvekstavtalene skal trappes opp til å dekke minimum 80 prosent statlig finansiering av store kollektivprosjekter i byene. Videre skal avtalene innrettes for å fremme tiltak som gir trivelige og trygge by- og bygdesentre, med færre parkeringsarealer, flere lekeplasser, parker, sykkelveier, fortau, snarveier for gående og syklende og andre tiltak som fremmer trygg ferdsel for barn og unge.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide grensen for barnebillett på kollektivtransport fra 16 til 18 år og innføre gratis kollektivtransport for barn under 6 år.
7. Stortinget ber regjeringen innføre krav om å gjennomføre årlige, digitale Barnetråkk i alle skoler og andre tiltak for å systematisk forbedre barnas skolevei.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å erstatte nullvekstmålet i samferdselspolitikken med et mål om fem prosents årlig nedgang i biltrafikken i storbyområdene fra dagens nivå.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag i statsbudsjettet for 2022 om å fullfinansiere et priskutt på ferjer og all kollektivtransport, utenom fly og taxi, med minimum 20 prosent i hele landet.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi

kommunene hjemmel til å regulere parkering på privat grunn og innføre en belønningsordning for kommuner som reduserer gateparkeringsplasser og tilrettelegger for flere bilfrie gater og plasser.

11. Stortinget ber regjeringen revidere dagens vegnormaler og trafikkkregler for å prioritere gange, sykkel, kollektivtransport og trygg mikromobilitet.
12. Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag som gir kommunene hjemmel til å regulere og sanksjonere mot utleievirksomhet av elsparkesykler, slik at kommunene kan stille miljøkrav, regulere antall aktører og antall elsparkesykler og innføre regler for bruk og parkering.
13. Stortinget ber regjeringen om å stanse all planlegging og bygging av kapasitetsøkende motorveier i byområdene. Mellom byene skal det ikke bygges firefelts motorveier, men prioriteres investeringer i kollektivtransport, veivedlikehold, trafikk sikkerhet med bruk av midtdele og tofelts og trefelts veier, med maksimalt 90 km/t, rassikring og sykkel- og gangveier.
14. Stortinget ber regjeringen om at det i Nasjonal transportplan 2022–2033 prioriteres midler i det økonomiske opplegget til planlegging og ombygging av statlige motorveier i byene til menneskevennlig bygater som prioriterer gode og trygge bomiljø, gående, syklende, kollektivtransport og grønnstruktur. Motorveier i levekårsutsatte byområder med høy støybelastning og luftforurensning prioriteres.
15. Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om å gi alle barn lovfestet rett til ren luft, på lik linje med retten til rent vann. Regjeringens bes også om å senke grenseverdiene for NO_x og svevestøv i forurensningsforskriften fra dagens nivå, basert på de helsebaserte anbefalingene fra Folkehelseinstituttet og Verdens helseorganisasjon (WHO), slik at grenseverdiene som et minimum samsvarer med nasjonale miljømål:
 - Årsgrenseverdien for PM₁₀ reduseres til 20 µg/m³.
 - Årsgrenseverdien for PM_{2,5} reduseres til 8 µg/m³.
 - Årsgrenseverdien for NO_x reduseres til 30 µg/m³.
16. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en nasjonal plan med kraftigere virkemidler mot svevestøv, og bedre harmonisering mellom nasjonale miljømål og juridisk rammeverk, for å sikre at det nasjonale målet for svevestøv av typen PM₁₀ ikke blir overskredet i årene som kommer.
17. Stortinget ber regjeringen legge myndigheten til å opprette og bestemme størrelsen på nullutslippssoner til kommunene, uavhengig av om veiene er kommunale, fylkeskommunale eller statlige. Sone-

ne skal opprettes i tett dialog med næringsliv og innbyggere samt Statens vegvesen og fylkeskommuner i de tilfeller hvor statlig og fylkeskommunalt veinett blir berørt.

18. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi kommunene hjemmel i vegtrafikkloven til å la kommunene selv fastsette piggdekkgebyr.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø, Sverre Myrli og Ingvald Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen, Bård Hoksrud og Tor André Johnsen, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune og Siv Mossleth, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævera, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til Representantforslag 194 S (2020–2021) og statsrådets uttalelse i brev av 20. april 2021.

Komiteen viser til at mange av de problemstillingene som blir tatt opp i representantforslaget, er omtalt i Nasjonal transportplan (NTP). Komiteen mener derfor det er naturlig at disse spørsmålene håndteres i den videre behandlingen av Meld. St. 20 (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at byene i dag i stor grad er planlagt for dem mellom 20 og 60 år, hvor prioriteringer av biler kan komme i konflikt med barns trivsel og livskvalitet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er hovedsakelig enig i intensjonene i representantforslaget, og dette medlem vil ta opp og slutte seg til flere av enkeltforslagene i den videre behandlingen av NTP og dens kapitler, jf. komiteens innstilling til Meld. St. 20 (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til representantforslaget og bakgrunnen. Det er tydelig at forslagsstiller har en annen og svært ulik oppfatning av verden vi lever i, enn disse medlemmer og folk flest. Verden har aldri vært tryggere, det har aldri vært en lavere andel som lever i fattigdom, og fremtiden har aldri sett så lys ut for jordens oppvoksende befolkning som den gjør nå. Disse medlemmer deler ikke forslagsstillers dystopiske syn på tilstanden i verden og samfunnsutviklingen i Norge. Luften i Oslo er markant renere enn for bare 40 år siden,

og i resten av landet tas både skog, fjell og kyst vare på med stort hensyn til miljøet. Disse medlemmer støtter hverken verdensanskuelsen til forslagsstilleren eller innholdet i representantforslaget.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader til Meld. St. 20 (2020–2021) Nasjonal transportplan 2022–2033.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at en rekke av forslagene også er omtalt i Nasjonal transportplan, og at disse sakene vil bli omtalt i den sammenheng. Videre viser disse medlemmer til at en rekke av forslagene innebærer nasjonale normer og krav. Disse medlemmer mener at slike ordninger ofte får utilsiktede negative konsekvenser ettersom det er ulike forutsetninger i ulike deler av landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet tidligere, i Innst. 185 S (2019–2020), fremmet forslag om å gjøre det enklere og billigere å bygge gang- og sykkelveg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker økt satsing på gang- og sykkelveg i hele landet. Dette er viktig for å skape trygghet for alle som ferdes langs veien, samtidig som det har en positiv klimaeffekt og helsegevinst hvis flere velger sykkel og gange framfor bil.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ser dessverre at Statens vegvesens vegnormaler for gang- og sykkelveg oppfattes som lite fleksible. Overdimensjonerte gangveger fører til høyere kostnader enn nødvendig, det har også uheldige sider fordi det båndlegger mer areal enn nødvendig og fører til mer nedbygging av dyrket mark. Vegnormalene tar ikke hensyn til at det er ulike utfordringer i ulike deler av landet, blant annet er trafikkmengden svært forskjellig. For mange kommuner og fylkeskommuner kan det bli dyrt dersom man skal følge Statens vegvesens vegnormaler for gang- og sykkelvei. Totalt sett fører alt dette til at det blir bygd mindre gang- og sykkelveg enn ønsket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er forbauset over at Senterpartiet etterlyser mer fleksible standarder for gang- og sykkelveier i dette forslaget, samtidig som de ikke støtter Fremskrittspartiets forslag om enklere og billigere gang- og sykkelveier i Dokument 8:247 S (2020–2021).

Trafikk som trussel mot barns bruk av nærområdet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at hele én av tre nordmenn bor i

områder som er så trafikkfarlige at et barn på fem år ikke bør slippes ut alene, ifølge tall fra SSB. Andelen er størst i byene, med 42 pst. Regjeringen har et mål om at 80 pst. av barna i Norge skal gå eller sykle til skolen, men andelen barn som blir kjørt til skolen, har økt siden 1980- og 1990-tallet.

Disse medlemmer viser til at forslagsstiller mener at det er behov for bedre alternativer til bilkjøringen, med et mer skreddersydd kollektivtilbud som er tilpasset tidspunktene for fritidsaktiviteter. I tillegg etterlyser forslagsstiller en betydelig satsing på trafikksikkerhet, og gang- og sykkelveier som gjør at flere barn og unge kan gå eller sykle trygt til og fra skole og fritidsaktiviteter.

Rett til ren luft

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti noterer seg at forslagsstiller mener at retten til ren luft bør være like selvagt som retten til rent vann. Høy luftforurensning i storbyene på vinterstid gjør det utfordrende for barn og unge å være fysisk aktive til og fra skolen. Luftforurensning er imidlertid et problem både i store og små byer, og både barn og voksne med luftveisproblemer og hjerte- og karsykdommer kan få forverrede problem av luftforurensning, ifølge Folkehelseinstituttet.

Et mer inkluderende transportsystem

Komiteen noterer seg at statsråden i sitt brev av 20. april 2021 skriver at mange av spørsmålene i forslaget omtales i NTP 2022–2033 (Meld. St. 20 S (2020–2021)) som er til behandling i Stortinget, og at regjeringens syn og forslag framgår der. Statsråden skriver videre at regjeringen vil prioritere 500 mill. kroner i første seksårsperiode av NTP til tiltak som bedrer trafikksikkerheten for barn og unge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at forslagsstiller mener at biltrafikken i byer og tettsteder, og særlig fossilbilene, hindrer bruk av mer miljøvennlige transportformer som er nødvendige for at byene skal fungere. Forslagsstiller viser til at ny teknologi og mikromobilitet gir mulighet for å skape et mer inkluderende transportsystem som sikrer større bevegelsesfrihet for de mange framfor de få.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:194 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om trygg og barnevennlig transport og ren luft i byer og tettsteder – vedtas ikke.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 1. juni 2021

Helge Orten

leder

Arne Nævra

ordfører